Bibliothek d. Wetzlarer Ukrainisch. Kriegsgefangenen

№ 2.

Gebrüft und frei-gegeben

6-го лютня 1916 року.

МОДЕСТОВИ ЛЕНЦЇНСЬКОМУ

Полонені Українцї
Вецлярського табору.

№ 2.

Вецлярська біблїотека укр. полонеників

„Вістник Союза Визволення України“ виходить що тижня у Відні і надає дуже цінні й цікаві статті під теперішню хвилю, містить що найкращі вірші й оповідання.

Товариші! Читайте „Вістник Союза Визволення України“ й иньші видавництва того товариства, бо воно поклало великі заслугі для добра нашої справи і немало доброго зробило для наших полонеників.

Ukrainer Unterrichtsausschuß K.G.L.W etzlar *
Geprüft
und frei-
gegeben

Ще не вмерла Україна!

Модест Менцинський

6-го лютня 1916 р.

Модестови

МЕНЦЇНСЬКОМУ

Полонені Українці
Вецлярського табору.

* * *

Минеть ся ніч, розвієсь тьма.
Проснить ся чорний сон;
Настане день! житє, весна
Загляне до вікон.
Та нїм мине недолї час,
Нїм щастя зацвитуть квітки—
О пісне! Не лишай ти нас,
Звени. звени, звени!

Б. Л.

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
John and Mary A. Yaremko Foundation

https://archive.org/details/modestovymentsin00unse

Стріча.

Театр був повний. Перед сценою грав таборовий оркестр. На сценї, закритій ще завісою, наводив ся порядок: установлювали ся сьпіви в українському убранню і почесний комітет із кілька душ з хлїбом і сіллю: готовились до стрічи дорого, рідкого гостя. Ждали оклику, коли скажуть: „остаточно готовтесь—зараз відкривають завісу!“

Аж ось несподївано, з щирим привітаннєм „Здорові молодцї!“ появив ся перед нами з дверий сцени той, кого ми ждали. Ми якось оторопіло одвітили і, онїмівши, впились очами в гостя, котрого бачить серед нас на сценї нам було якось чудно і так невиразно гарно. Повіяло чимсь далеким, красним, тим прехорошим, що в найлїпших обставинах життя служить воно відрадою. Перед нами був артист, славний, рідний, вільний сьпіваки котрий і нас нещасливих приїхав зворушить і, звеселить сьпівом України.

Перед нами був чоловік, котрого життя в хвилях звуків, як та чайка на морі, лїтає, і котрий звуками пісні малює життя.

Ще раз привітавши нас, артист пройшов до пянїно, торкнув його клавіши, а тут в числї хористів стояв наш малий вояка, 16 років. Артист глянув на него, маленького, взяв його привітно за плечі тай каже: „а ти як сюди попав?“ Потім мовчки пригорнув малого до себе, прижав до грудий, як батько рідну дитину, і раптово випустивши його з своїх рук, скоренько вийшов зі сцени; лице у його було знервоване і на очах блистїли сльози.

Іскрою пробігло по нас, по нашим нервам щось невиразне, щось те, що несподївано викликає сльози, ті сльози, які облегчують серце, ті сльози горя, після котрих легше робиться на душі.

Ще хвиля пройшла і із за сцени вже кликали: „готовтесь!“ Стали, підбадьорились. Через хвилю ми вже перед тисячами очей вітали хлїбом і сіллю дорогого земляка сьпівака.

П. Горобець.

Пісня пташки.

Пісне, моя рідна пісне,
Пташечко закута,
Чужинцями осьміяна,
Своїми забута.
Веселиш ти наші душі,
Тугу розганяєш,
Сердечного невільника,
В свій край посилаєш.
Посилаєш його душу
До рідного краю,
Викликаєш дїдів наших
З дубового гаю.
Пригадуєш, що минуло,
Що кати забрали,
Як плугами кости предків
З могил викидали.
Косар косу несе в росу,
Косить поспішає
Та про славу козацькую
Пісеньку сьпіває.
Та не таку, не веселу,
Кебети не має,
Бо забув ся тай не знає,
З ким він розмовляє.
Слова пісні—то грім дїдів,
То воля сьвятая,
Та нїхто тепер про неї
Нїхто не сьпіває.
На Вкраїні нашій милій,

У рідньому краї,
Там скована замучена
Воленька сьвятая.
Тільки Днїпро, сивий батько,
Хвилю піднїмає,
Та про волю свою пісню
Він оден сьпіває.
Тільки його не скували
І не зруйнували,
Звуть і досї тим іменем
Як і здавна звали.

. . . . . .

Таке нам тут, у неволї
Про волю сьпівали,
Тобі пташко, рідна пісне,
Крильця розкували.

Присьвячую Достойному Землякови
Модестови Менцїнському

М. Клименко.

ПРОГРАМА КОНЦЕРТУ

Модеста Менцїнського

6-го лютня 1916 р.

1. Шевченко—Лисенко: 1) Гетьмани, гетьмани.
   2) Минають днї, минаютьночі.
2. Народні пісні, композиції М. Лисенка:
   1) Ой червона калина.
   2) Ой не стели ся, хрещатий барвінку.
   3) Стоїть гора висока.
   4) Ой не сьвіти, місяченку.
3. Франко-Сїчинський; 1) Як почуєш в ночі.
   Лепкий-Сїчинський; 2) Фіналє.
4. Чубинський-Вербицький; „Ще не вмерла Україна“

З програми Модеста Менцінського.

I

Сьвято в Чигиринї.

Слова: Т. Шевченка.
Музика: М. Лисенка.

Гетьмани, гетьмани! якби то ви встали,
Встали, подивились на той Чигирин,
Що ви будували, де ви панували,—
Заплакалиб тяжко, бо ви б не пізнали
Козацької слави з убогих руїн!
Базари, де військо, як море червоне,
Перед бунчуками, бувало, горить,
А ясновельможний, на воронім кони,
Блисне булавою—море заринить,—

Закипить, і розлило ся
Степами, ярами,
Лихо мліє перед нами,
А з козаками...
Та що й казать?.. минулося;
А те що минуло,
Не згадуйте, пани брати!...

II

Менї однаково.

Слова; **Тараса Шевченка.**
Музика: **Миколи Лисенка.**

Менї однаково, чи буду
Я жить в Українї, чи нї,
Чи хто згадає, чи забуде
Мене в снїгу на чужинї—
Однаковісенько менї!

В неволї виріс між чужими,
І неоплаканий своїми,
В неволї плачучи, умру,
І все з собою заберу,
Малого слїду не покину
На нашій славній Українї,
На нашій—не своїй земли.
І не помяне батько з сином,
Не скаже синові: „Молись.
Моли ся, сину: за Вкраїну
Його замучили колись.“
Менї однаково, чи буде
Той син молити ся, чи нї.
Та не однаково менї,
Як Україну злії люде
Присплять лукаві—і в огнї
Єї окраденую збудять...
Ох. не однаково менї!

III

Як почуєш в ночи.

Слова: **Івана Франка.**
Музика: **Дениса Січинського.**

Як почуєш—в ночи край свойого вікна,
Що щось плаче і хлипає важко—
Не трівож ся зовсім, не збавляй собі сна,
Не диви ся в той бік, моя пташко!

Се не та сирота, що без мами блука,
Не голодний жебрак, моя зірко—
Се розпука моя, невтишима тоска,
Се любов моя плаче так гірко.

IV

Фінале.

Слова **Богдана Лепкого.**
Музика **Дениса Січинського.**

Розжалобила ся душа
У смутках непомірних,
Що збулась радости життя
І що опущена, сама
Йде по полях безмірних.

Йде в пізну осінь. Снїг паде
І в сірій грязи тає.

Нї ту—нї там, нїгде, нїгде,
Нїхто, нїщо єї не жде,
Нїхто єї не знає.

Довкола неї тишина
Така, що дзвоном дзвонить,
Така блїда, така нїма,
Що в нїй нїчо, нїчо нема,
Лиш смуток сльози ронить.

Лиш з тихим шелестом на шлях
Падуть листочки бідні,
Як той знечевя вбитий птах...
Падуть зовсїм, зовсїм оттак
Надїй листки послїдні.

Наша пісня в „Народнїм Домі“

В своїй хатї своя правда
І сила і воля...
Шевченко.

В неділю 6-го лютня н. ст. відбув ся великий концерт нашого земляка, **Модеста Менцинського**, оперного й королївського придворного сьпівака.

Золотими буквами записані ті хвилї в серцях

полонених іллюструють дописи до нашої редакції, з яких одну приводимо в цїлости.

Наша дума, наша пісня
Не вмре, не загине,
Ось де, люди наша слава,
Слава України!
Без золота, без каменю,
Без хитрої мови,
А голосна та правдива,
Як Господа слово!

Полоненим нашого табору, серед смутних часів невольного життя, час від часу випадає нагода, хотя й на хвилю забути ся о важкій дїсности і в лунї рідних звуків, перенести ся на далеку рідну країну... Одною із таких рідких хвилин,—був концерт визначного Українського тенора, Артиста Швецької Короліївськоі, Придворної Опери вп. д. Модеста Менцинського, що відбував ся в неділю, 6 лютого, с. р., в салї нашого „Народного Дому". Театр був переповнений полоненими, п. п. офіцерами й членами Просьв. Вид. з родинами,—серед гостей посїтивших була Достойна Дружина нашого Концертанта і Всп. П. Комендант табору.

В 7-ї год. вечера, підвів ся занавіс:—сцена представляла кімнату заможного українського козака і на неї стояли наші таборові сьпіваки в національних убранях;—Як увійшов на неї Вп. концертант стрітила з хлїбом-сіллю—депутація

від полонених з т. П-ком на чолі, який в коротких, але сердечних словах привитав шановн. гостя. Вечер пройшов неначе в казці.., Дивні, чудові звуки української пісні в мистецькому виконанню. Дост. Артиста, лунали по салі і примусили присутніх цілковито унести ся на далекі степи і руїни України—далекої, незабутьної неньки!..

Під чарівним голосом Артиста зачала ся велика пісня величавим гимном жалю за минулим України над руїнами Чигирина, перейшла в жаліть нашого громадянства над своїм життєм, що, валаючись гнилою колодою, тужило хоч за злою долею, не маючи нїякої. І серед сеї безісторичної тиші тілько цьвіла краса дївоча як калина, осипала ся як роса, минала молодість серед вірної або нещасливої любови—і ходив чумак на Крим—і так минали поколїння! Аж наступила тиша така, що езвоном дзвонить, безнадїйна і сумна до смерти —тиша неволї на Україні, тиша неволї в полонї. Аж вкінцї залунала пісня воскресення: „Ще не вмерла Україна“ над грохотом армат і сьвітової бурі. Все те висьпівав за сльозами так щиро, глибоко, ревно зо дна душі наш незабутий земляк а полонені слухали як в казцї зачаровані, крізь сльози...

До сеї пісні достроїв ся наш таборовий хор під

орудою нового діриґента, талановитого т. Ш-ва. А як сьпівав наш оперовий сьпівець концертант наш народнїй гимн „Ще не вмерла Україна“ присутні прослухали стоячи і т. режисер таб. трупи Карий висловив в имені полонених щиру подяку Вп. Концертантови за його чудову пісню нашого життя.

У вислові його бренїла вся наша вдячність, вся наша віра і всї наші сльози, що задавили слова і не дали йому докінчити, доповісти сего, що хотїв сказати. Але у тій перерві у тій ревній тиші цїлого театру—було все, що мали полонені сказати коханому сьпівакови.

Тодї Вп. М. Менцинський побажав присутнїм в горячій короткій промові урваній зворушеннєм—найшвидшого визволення з неволї і стрічи на рідній землї, свобідній, незалежній Україні—там в Київi..

Тодї цїла саля загреміла гучними оплесками, хоч як полонені вязали ся присутнїми офицерами —одушевленнє не дало мовчати.

А на другий день одвідав кождий найменший куток житя полонених любий земляк і сказав сї великі слова до одного гурту сьпіваків і музикантів:—Цїлу нiч не міг я спати! Замість я приїхати до Вас там, Ви приїхали тут і тут на чужу землю втекла наша пісня...

Се зворушило цїлий гурт до слїз, а сї слова перебігли по цїлім таборі, із уст до уст, як іскра, западаюча в душу. Бо отворила ся душа народу з під чужої московської обслони на чарівний згук нашої безсмертної пісні і стала ясна і щира, як новонароджений ангел.

За се хай буде дяка довічня нашому Коханому землякови Сьпівцеви! Пол-ток

В неволї о волї.

Присьвячую Славному сьпівацї
Модестови Менцїнському

Будучи в неволї
Мав щастє я вчути
Таке, що нїколи
Не зможу забути.

Пісні України
Із уст полили ся
Съпівацьких і в душу
Навіки впили ся.

Забув, що в неволї
У тії хвилини
Й думками блукав я
Степом України

І наче я бачу,—
Могили повстали,
Які під собою
Гетьманів сховали.

І наче я бачу—
Встає люд з могили,
Кайдани скидає
Рве пута насили.

Тодї я упив ся
Журбою—тугою,
І рвало ся серце
Й ридало від болю.

Від болю, що волю
Що рідну Країну
Живцем кати наші
Кладуть в домовину.

А. Б.

Вецляр 7 лютого 1916 р.

Давня пісня.

М. Менцинському, за його сьпів Лисенкового гимну Шевченка: Гетьмани, гетьмани!

у вецлярськім таб. полонених 6 лютня 1916 р.

Василь Пачовський.

Гетьмани, гетьмани! зелена діброва
У нас на Вкраїні вже не гомонить...
Що було—не встане; що буде—незнане,
На сонній руїні береза шумить,
Лиш береза шумить!

Ваш люд вже не явір, не дуб, не калина,—
А сонна осика, дрожить і тремтить...
Велика година ударила в труби
І сьвіт весь порвала, а ми—тихо цить,
Лиш береза шумить!

Ми стогнемо з горя і з голоду гинем,
А трублять—ми линем у бій, як у рай—
Від моря до моря іде наше військо
І гине за славу, чию?—не питай,
Лиш береза шумить!

Так ми, дїти слави, змінили, зломили
Одвічні устав'ı і Ваш заповіт...
Ми стали з народу, з борців за свободу
Нагайкою ката—сьмієть ся весь сьвіт,
Лиш береза шумить!

Гетьмани, гетьмани! дивіть, Ваші внуки
Соромлять ся мови великих батьків—
І гинуть за ката, що брав Вас на муки!
А дух наш осліїи—у неволї скарлїв,
Лиш береза шумить
Давню пісню...

Тихо тихо чайка не чайка,
Рідня пісня плаче над нами—
Слухайте, слухайте, сонні:

* * *

„Ой не дивуйтесь добрії люде“,
Що ми—труслива осика!
Била нас в тїмя, била нас в груди
Тьма і неволя велика!

Не рости дубам, орлам не жити
Серед московської ночи!
Нам, дїтям сонця—як стали бити,
Вибрали зоряні очи!

Анї нас били, нї нас рубали,
Тілько нас брали за спину—
Живцем нам мову з губи виймали
І замінили в скотину!

Ходим як мертві, живем як тїни,
Мов не по людськи говорим—
Наче безокі мацяєм стїни,
Чи як тюрми не вітворим!

Так не дивуйтесь, що ми—руїна:
Що говорити не вмієм,
Не знаєм, хто ми, що Україна—
Слїпом, не знаєм що дїєм!

* * *

Тихо, тихо чайка не чайка,
Рідна пісня плаче над нами,
Чуєте, чуєте, сонні?!

В. П.

До нашої пісні.

Модестови Менцїнському

Богдан Лепкий.

О пісне народня! Одна ти мене,
Лиш одна ти мене не кидаєш,
І куди тільки доля мене не жене—
Ти за мною, як пташка лїтаєш.

В далекому краю,в чужій сторонї.
В час безмовного сїрого суму
Про степи і могили сьпіваєш менї,
Як український степ довгу думу.

Ти говориш: минули козацькі часи,
Не минулась козацькая слава,
Тож кріпись, не хиляй до землї голови,
Твоя радість—се народня справа.

О пісне моя! що найкрасшого є
В душі—мисли народу мойого,
В твоїх звуках, як в гарфі безсмертній жиє
Воскресення чекаючи свого.

Чекаючи хвилї, як з людських грудий
Понесеш ся велика, свобідна.
На життє і на смерть попровадиш людий
Все велика, все славна, все гідна.

* * *

О пісне народня! Одна ти мене,
Лиш одна ти мене не лишаєш.
І куди тільки доля мене не жене,
Ти за мною, як пташка лїтаєш.

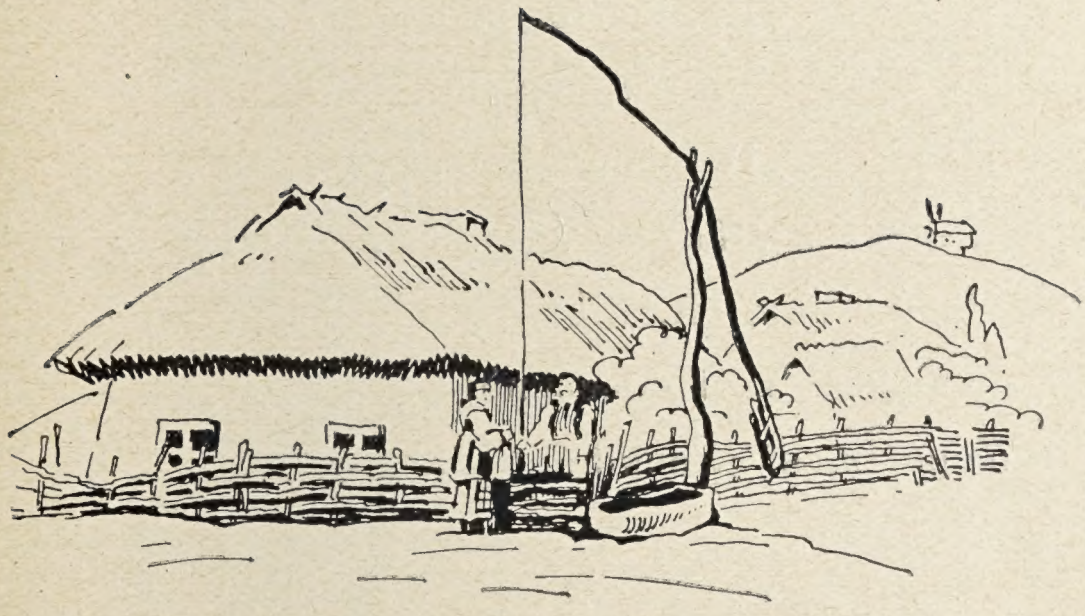

З М І С Т:

	Стор.
Минеть ся ніч	4
Стріча (Горобець)	5
Пісня пташки (М. Клименко) . . .	7
Програма концерту (Факсімілє афіші) . .	9
З програма М. Менцїнського:	
I. Гетьмани Гетьмани! . .	10
II. Менї однаково . . .	11
III. Як почуєш. . . .	12
IV. Фіналє	12
Наша пісня в „Народнім домі“ (рецензія) .	13
В неволї о волї (А. Б.)	17
Давна пісня (В. Пачовський) . . .	19
До нашої пісні (Лепкій)	22

Видання пресової секциї просьвітного видїлу **„Союза Визволення України“** в Вецлярі.

1) „Просьвітний Листок“ виходить що дві неділї, 1 й 15 кождого місяця і подає статтї, поезиї і всїлякі цїкаві вісти із сьвіта і з табору.

2) Календар на рік 1916, подає днї і сьвята на весь рік, схід і захід сонця, види місяця, вигляди на погоду і таке иньше. Дальше вірші і статтї полонених, статистику України, господарські й лїкарські ради, тощо. Гарна розмальована окладинка, чотири воєнні образи.—Коштує 40 ф.

3) Вецлярська бібліотека полонених.

I. Захолявна книжочка, присьвячена „Славному й Сьвітлому Союзу Визволення України“, сторін 62, коштує 20 феників.

II. Модестови Менцїнському на спомин його концерту в таборі, на гарнім папері, з портретом славного сьпівака та з ріжними прикрасами—цїна 15 феників.

Товариші купуйте отсї книжочки, читайте, просьвіщайте ся, бо в просьвітї **сила!**

З друкарнї „Союза Визволення України„ у Вецлярі.